

Izhaja vsak delavnik popoldne

## NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kolarjevi ulici št. 6 — Telefon uredništva št. 50 — Telefon upravnništva št. 328

CENE PO POŠTI:

za celo leto Din 90—  
za pol leta Din 45—

CENE PO POŠTI:

za četrt leta Din 22:50  
za en mesec Din 7:50

V upravi stane mesečno Din 7—

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Posamezna številka stane 50 p

## Reakcionarni nacionalizem.

»Slovenski Narod« se je hudo razburil, ker smo kritikovali stališče zastopnikov Jugoslavije, Čehoslovaške, Romunije in Poljske nasproti resoluciji Dickinsona na kongresu Lige zveze narodov v Pragi. Nas pa to razburjenje niti najmanj ne moti, da ne bi na svojem stališču vztrajali, ker izvira iz našega reakcionarnemu nacionalizmu »Slovenskega Naroda« načeloma popolnoma nasprotnega socialnega človečanskega nazora, ki ga seveda naljub »Slovenskemu Narodu« ne mislimo niti za las izpremeniti.

Liga zveze narodov je mednarodna organizacija, ki ima svoje podorganizacije v vseh civiliziranih državah sveta. Ta liga ima namen pripraviti pot pomirjenju in sporazumu med vsemi narodi sveta na načelih človečnosti, socialne pravičnosti in običajnih kulturnih dobrin človeštva. Ona ni z Zvezo narodov v Ženevi, ki je tvorba umagovitih držav, v kakšni oficialni zvezi, marveč služi le istemu namenu na širši podlagi.

Na kongresu te lige je voditelj angleškega pododseka Lige sir Dickinson predlagal resolucijo, ki

1. izreka, da se nahajajo v vseh državah številne narodne manjšine, ki se čutijo tlačene in so nezadovoljne;

2. da je treba narodnim manjšinam priznati najširšo avtonomijo v okviru obstoječih držav;

3. da naj se narodnim manjšinam da pravica se obračati neposredno do Zveze narodov.

Ta resolucija je taka, da je nobena država po pravici ne more odkloniti. Resolucija se tiče vseh narodnih manjšin brez izjeme; konstatira dejanski fakt, da se narodne manjšine prejkoli faktilno prikrajšujejo za svoje naravne pravice; da se jim ima dati najširša avtonomija, kar narodne manjšine same zahtevajo in jim po naravnem pravu samo po sebi gre in končno, da obstoja mednarodni naddržavni forum na katerega se ima vsaka narodnost pravico neposredno obračati.

Zastopniki Jugoslavije, Čehoslovaške, Poljske in Romunije so proti tej resoluciji protestirali. Za razlog pa so navedli, da ta resolucija krši suverenitetno pravico držav, v katerih se narodne manjšine nahajajo. To smo grajali in to odločno grajam še danes, ker gre tu za načelo, ki ga kot krščansko in socialno glasilo ne sprejemamo in nikoli sprejeli ne bomo!

Pravice vsakega naroda so nedotakljive, nobena država nima pravice o njih iz razloga svoje suverenitete odločati, one se predpostavljajo državi in država ima le dolžnost jih varovati. Sploh je čisto napakno govoriti o narodnih manjšinah razun v aritmetičnem smislu: vsi narodi, naj so veliki ali mali, so enakopravni, naj so že država zase ali pa naj jih več živi v eni državi in čisto nekrščansko in nemoralno je ločiti državni gospodujoči narod od negospodujočih narodnih manjšin, ki da svoje pravice sprejemajo od »gospodujočega« naroda. Tega načela krščanski srednji vek ni poznal; to je pogansko, nekulturno, nesocialno in barbarsko načelo nacionalističnega liberalizma.

Na to načelo pa so se postavili zastopniki male antante in Poljske in to načelo odločno in glasno obsojamo in bomo obsojali neglede na vse nacionalistične predsodke in fraze.

Zastopniki teh držav so mogli in bi bili tudi morali naglašati, da resolucijo načeloma sprejemajo, da pa zahtevajo, da se to načelo izvaja tudi napram slovanskim (oz. romunskim) narodnim manjšinam v drugih državah. To bi bilo edino pravilno stališče in to bi bil tudi pozitiven vsaj moralničen vspeh takega nastopa; s tem pa, da so se postavili na stališče državne suverenitete, so zatajili načelo mednarodnega foruma v kulturnih, narodnih in socialnih vprašanjih, katerega so sami priznali in katerega se kot enakopravni člani sami udeležujejo, kakor jim je po pravici očital belgijski delegat La Fontaine.

Mi nismo razpravljali o vprašanju, iz kakšnih razlogov je angleški delegat stavil svojo resolucijo. To je čisto druga stvar. Mogoče je, da je kdo imel v prvi vrsti v mislih zaščito Nemcev v Čehoslovakiji ali Ukrajincev v Poljski ali Albancev v Jugoslaviji. Nam gre za načelo. Delegati male

## Kako se delajo nevarni konflikti. Brezvestno hujskanje.

Belgrad, 10. junija. (Izvirno.) Minister za zunanje zadeve dr. Ninčič je včeraj od bolgarske vlade zahteval, naj nemudoma odgovori na noto belgrajske vlade, v kateri se zahteva, da naj mešana komisija na bolgarskem ozemlju preišče komitaško gibanje; če ne, bo belgrajska vlada prisiljena k vojaški ekspediciji v Bolgarijo.

K temu koraku belgrajske vlade, ki je popolnoma identičen z onim, katerega je z enako zahtevo provocirala l. 1914. avstrijska vlada v Belgradu, sem izvedel iz najzanesljivejšega vira sledeče:

Bolgarska vlada je dobro obveščena o tem, da so izvestni bolgarski komitaški krogi v zvezi z gotovimi belgrajskimi krogi. Buržuazna opozicija v Sofiji je namreč zapovedala z vednostjo bolgarskega kralja in s pomočjo gotovih jugosl. vojaških krogov

kakor tudi barona Wrangla akcijo, kako strmoglaviti kmetjsko vlado Stambolijskega. S posredovanjem Wrangla in drugih oseb so stopili bolgarski reakcionarji v stik z belgrajskimi krogi, da se uprizarijo fingirani napadi komitašev, provocira konflikt in da vkraka v Bolgarijo jugoslovanska vojska, kar bi reakcija uporabila za puč. Obstoja tudi tozadevni tajni sporazum z Rumunijo.

Od iste strani izvem, da ta načrt ne bo dosegel svojega namena, ker je že vse pripravljeno, da se odbije in so velesilam te intrige znane.

Gotovi vladni krogi žele pred volitvami na ceneni način pridobiti delavce z ekspedicijo v Sofijo, da se povzdigne propal prestiz režima. V to naj služi ta čisto navadna provokacija.

## Dr. Beneš nasprotuje jugoslovansko-rumunski politiki proti Rusiji.

Zagreb, 10. junija. (Izv.) Dopisniku »Jutarnjega Lista« je dal dr. Beneš intervju in mu na vprašanje o politiki male antante napram Rusiji odgovoril, da o kakoli politiki male antante napram Rusiji ne more govoriti, ker imajo države male antante popolno svobodo, da si v sličnih vprašanjih lahko določijo svoje stališče. Zato o politiki male antante napram Rusiji ne more govoriti, pač pa lahko o politiki Čehoslovaške. Glede te je dejal, da je češka vlada že davno poudarjala, da ohrani napram Rusiji popolno nevtralnost, ki jo je skušala vedno ohraniti. V tem vprašanju se Čehoslovaška drži zlate sredine. Ruska revolucija je izključno notranja zadeva Rusije in nima noben tujec pravice se v to vmešavati. Po njegovem

mnenju so razne akcije proti sedanjemu Rusiji samo okrepile sovjetski režim. Priznati se mora, da so sovjetski delegati vedno energično branili ruski nacionalizem. Češka se zato trudi, da ne bi dala povoda misliti, da dela proti ruskemu narodu, ki se mu mora pomagati. Češka ima v Rusiji svoje misije, sovjeti pa svojo v Pragi. Dosedaj se še ni dogodilo, da bi ta misija skušala delati kako propagando. Kar se tiče čeških komunistov, jim je vsako ilegalno delovanje onemogočeno z zakonodajo. Kakor Anglija in Italija je tudi Čehoslovaška sklenila z Rusijo trgovsko pogodbo. Tako je približno stališče Čehoslovaške napram Rusiji. Kako politiko vodijo druge države male antante napram Rusiji, to je njihova stvar.

## Seja vlade.

## Razpust občinskega sveta v Zagrebu. — Volivni zakon. — Kdaj bodo volitve v oblastne skupščine?

Belgrad, 10. junija. (Izv.) Na sinočnji seji ministrskega sveta se ni razpravljalo o konferencah predstavnikov male antante. Najprej so razpravljali o dogodkih v Zagrebu in je pričakovali raznih sklepov. Govori se zopet o razpustu občinskega sveta. Nato so razpravljali o delovnem programu parlamenta. Večina ministrov je bila mnenja, da mora parlament čimprej odobriti volivni zakon. Sklenjeno je, da bo parlament o tem zakonu razpravljal po skrajšanem postopanju kakor to predvideva člen 133. ustave in na podlagi člena 141. ustave. Obenem bi parlament

razpravljalo o posojilu. Na ta način bi mogel parlament odobriti volivni zakon v enem ali dveh dneh. Nato bi prišel na vrsto zakon o izenačenju posrednih davkov in zakon o agrarni reformi. Končno je ministrski svet razpravljalo o volitvah v oblastne skupščine, in sicer ali naj se vrše te volitve v po ustavi odrejenem roku, ali naj se z njimi počaka do jeseni. O tem vprašanju so mišljenja zelo razdeljena in se niso mogli zediniti. Ministrski svet bo o tem nadaljeval razpravo na prihodnji seji.

manjšini. Tudi belgijski in francoski delegati, ki so prijatelji Jugoslavije, Čehoslovaške, Romunije in Poljske, so stališče delegatov male antante odločno zavračali. Nadalje je v tej Ligi mnogo socialno orientiranih delegatov, tako n. pr. Aulard, ki je zastopal francosko delavstvo in je na kongresu odločno nastopil zoper sedanjo francosko reakcionarno vlado, potem prof. Bougle, tudi Francoz, ki se je zavzel za pravice črncev v afriških kolonijah, potem delegati ruskih nacionalistov, med katerimi so veliki prijatelji Čehov in Jugoslovancev, itd., naposled sam Dickinson, ki je znan internacionalist brez sence predsodkov napram Slovanom; celo predsednik Ruffini, Italijan, je znan po svoji široki orientaciji. Istotako Appell, rektor pariške univerze, ki je vodil nekaj časa kongres, in je vse kaj drugega narode opravičevala suvereniteto »Herrenvolka«. Nič čudnega, če pomislimo, da so v mali antanti države, ki z bajoneti, zapori in vislicami preganjajo mnogomilijonske narode kakor n. pr. Poljaki in Romuni Ukrajince.

»Slovenskemu Narodu« pa enkrat za vselej to: »Novi Čas« se ne bo nikoli ravnal po njegovih načelih pri presoji nobenega vprašanja. »Novi Čas« ima svoja načela. On ne rabi reakcionarno-nacionalističnih očal. »Novi Čas« je krščansko, občečloveške principe pravičnosti zagovarjajoče, socialno glasilo in to ostane.

## Za zvezo ljudskih strank.

Gorica, 8. junija 1922.

Logika življenja je neizprosna: kdor se ji ne ukloni izlepa, tega si prej ali slej ukloni potom težkih in dragih izkušenj. Zgovoren dokaz za to nam nudi zadnji razvoj notranjepolitičnih dogodkov v Italiji. Že dolgo sta se tam vedno ostreje ločila dva tabora: v enem delavne ljudske mase s svojo željo po popolnem miru in človeka dostojnem položaju, na drugi strani nacionalni fašizem s kapitalističnimi in imperialističnimi težnjami. Pod fašistovskim terorjem so trpele tako množice brezpravnega kmetjskega delavstva kakor industrijski in mestni proletarijat. Že navadni življenjski nagon je torej terjal, da se delavne ljudske množice formalno združijo in ustvarijo proti svojemu sovražniku enotno fronto. O tem se je tudi že pred časom resno govorilo, praktično se je sloga tudi marsikje udeležila, toda do formalnega sporazuma med ljudsko stranko in socialno demokracijo, ki sta politični predstavljenci in zastopniki ljudskih mas v Italiji, ni prišlo. Sporazum se je razbil ob strankarskem napuhu in okostenelosti socialnodemokratskega centra, ki ga vodi Serrati in ki je imel doslej za seboj znatno večino socialističnega delavstva.

To se je nad socialisti bridko maščevalo. Fašizem, ki ima za seboj vladne in vse posedujoče kroge, se je tekom zadnjih mesecev bohotno razpasel, se popolnoma in neprikrito vdinjal kapitalizmu in s podvojeno močjo in brezobzirnostjo navalil na proletarijat. Socialisti, razcepljeni na troje, vsled neplodne abstinenčne parlamentarne politike oslabiljeni na znotraj in zunaj, so prav za prav brez vsake moči nasproti fašizmu. Za izbijanje klina s klinom, za revolucionarna dejanja izmučene in nad neuspehi socializma v praksi razočarane ljudske množice niso navdušene, to pa tem manj, ker vedo, da bi tu imele proti sebi poleg fašistov tudi državne oborožene sile.

Tako so socialisti prisiljeni, da brez prave brambe gledajo, kako gore in se rušijo delavski domovi in družna poslopja širom dežele. Umevno je, da postajajo socialistične množice s svojo stranko vsak dan bolj nezadovoljne in nestrpne. Ob bolonjskih dogodkih je stiska delavnega ljudstva priklopila do vrhunca in tu je končno zmagala logika življenja tudi v socialističnem taboru.

Dne 1. junija t. l. je parlamentarna skupina socialistične stranke, ki šteje nad 100 poslancev vseh treh socialističnih struj, sprejela resolucijo, v kateri se načelno izreka za sodelovanje na vladi, ki bi zastopala interese širokih ljudskih slojev. Jasno je, da bi tako vlado, ki bi bila močna dovolj, mogli sestaviti samo združeni polpolari in socialisti, ki bi pritegnili še dobršen del demokratov. Taka vlada bi bila močna dovolj, da končno stre glavo fašistovskemu zmaju, saj bi poleg mogočne parlamentarne večine imela za seboj vse kmetjske in delavske ljudske mase. Paket med ljudsko stranko in socialisti je spričo današnjega položaja v Italiji prva zahteva v imenu ljudskih interesov.

Ura za ta paket pa neposredno mogoče še ni bila. Vodstvo socialistične stranke s Serratiem na čelu je namreč resolucijo parlamentarne skupine označilo kot samostan čin poslancev, ki so s tem kršili strankino disciplino. Prvič se o svojem sklepu niso preje sporazumeli z vodstvom, drugič pa je v veljavi sklep zadnjega socialističnega kongresa v Livornu, ki izključuje sodelovanje na vladi. Vodstvo je zato sklicalo izredni socialistični svet, ki naj razsodi v tej stvari. Kakšen bo sklep socialističnega sveta, je težko reči. Vendar je toliko gotovo, da si poslancev ne bo upal treščiti v čelo, to pa temmanj, ker stoji za njimi v tem vprašanju celokupna strokovna organizacija in nedvomno tudi drugače večina socialistične javnosti.

Spričo težkega položaja socialisti pri bodočem sklepanju pakta ne bodo mogli staviti zahtev, ki bi bistveno nasprotovale programu drugega zaveznika — popolarov. Take zahteve bi se mogle tikati predvsem kulturnega programa. V ostalem pa imata obe stranki toliko soglasnih točk in interesov, da za sklenitev pakta ne bo resnih ovir. Potrebna je le dobra volja na obeh straneh.

## Novi volilni zakon za skupščino.

Belgrad, 9. junija. Na nocojšnji seji ministrskega sveta so razpravljali o delovnem programu za narodno skupščino. Sklenili so, da pridi kot 1. točka na dnevni red načrt za novi volilni zakon. Zakon naj skupščina reši v smislu 133. člena ustave po skrajšanem postopku tekom dveh dni.

Kakor so sklenile vladne stranke na svoji seji dne 7. t. m., bo novi volilni zakon obsegal v glavnem te-le določbe:

Trideset dni po razglasitvi zakona se mora ustanoviti državni odbor, ki odločaj o številu poslancev v posameznem okrožju, o volilnih komisijah itd.

Posamezen kandidat more kandidirati v okrajih; v tem slučaju mora biti v obeh okrajih tudi en in isti namestnik. Nosilec liste ne more imeti namestnika.

V mestih, ki volijo poslance posebej, se sestavljajo kandidatne liste kakor v volilnih okrožjih, samo da odpade v mestih, ki volijo samo enega poslanca, nosilec liste.

V volilnih okrožjih se imenujejo liste po imenih nosilca, v okrajih pa po imenu nosilca in okrajnega kandidata.

Liste, ki ne dosežejo količnika, pri razdelitvi mandatov ne pridejo v poštev. Z listami, ki so dobile količnik, se postopa tako, da se število glasov vseh list deli z 1, 2, 3, 4 itd., dokler ni izčrpano število poslancev v tistem volilnem okrožju. Po teh količnikih se potem pri-sojajo mandati po višini dobljenih glasov. Ako v kakem volilnem okrožju, ki voli 6 poslancev, doseže količnik samo ena lista, ima pravico do mandata druga lista, ki je količniku najbližje. V volilnem okrožju, ki voli 9 ali več poslancev, a dosežeta količnik samo dve listi, ima pravico do mandata tudi tretja lista, ki je najbližje količniku. Ako nobena lista ne doseže količnika, se smatra, kakor da so vse liste imele količnik. Ako imata pravico do mandata dve ali več list, odloči kocka, katera ga dobi. Kandidati se določajo začeti od nosilca liste pa po vrsti po okrajih, kjer je kaka lista dobila največ glasov. Ako je kaka lista dobila v dveh okrajih enako število glasov, odloči kocka, kje dobi mandat. V volilnih okrožjih in mestih je izvoljen tisti kandidat, ki dobi relativno večino glasov. Ako je v kakem volilnem okrožju samo ena kandidatna lista, se njeni kandidati takoj proglašajo za izvoljene. Ako kako mesto ostane prazno, se popolni z namestnikom, ako namestnika ni, pa s kandidatom tistega okraja, ki ima največje število glasov. Ta popolnitev se mora izvršiti najkasneje v 5 dneh.

## Pred pokoljem na Reki?

Tišina, ki je zavladovala na Reki po izgonu Zanelle in njegove reške konstituantne, je bila le navidezna. Reški legionarji, laški fašisti in vsi nasprotniki avtonomne reške države hočejo doseči za vsako ceno priklopitev Reke z zaledjem h kraljevini Italiji. V njihovih krogih je zadnje čase prevladalo mnenje, da je to nemogoče, dokler stoji na reških tleh le en Jugoslovčan ali reški avtonomist. Zato pripravljajo tajno in javno krvoločno po-

kolj vseh svojih idejnih nasprotnikov. Tajnik reških legionarjev je izjavil te dni v javnem govoru, da se bodo legionarji krvavo maščevali nad vsemi, ki se ne priznajo k čisti misli italijanske Reke. V zvezi s tem govorom dohajajo v mesto neprestano nove čete legionarjev in fašistov iz vseh pokrajin italijanskega kraljevstva. Glavni odbor splošne revolucionarne akcije je izdal proglas, da je pripravljeno vse potrebno.

Poseben odbor reških avtonomistov in Jugoslovčanov se je zgasil spričo pretečih nevarnosti pri mestnem upravniku in pri komandantu mesta. Oba pa sta odgovorila, da ne moreta jamčiti za varnost, ker je razburjenje v mestu vse-splošno. Po okoliških vaseh je vse polno fašistov, oboroženih od nog do glave, ki groze prebivalstvu s pokoljem. — Radovedni smo, kaj bo ukrenil sedaj naš zunanji minister M. Ninčič.

## Goriško pismo.

Gorica, 8. junija.

Občni zbor političnega društva »Edinost«, ki se je vršil dne 4. junija v Trstu, je za nadaljni kulturno-politični razvoj primorskih Slovencev izrednega pomena.

Odstop dr. Vilfana kot predsednika tega društva je bil nujno potreben iz načelnih in praktičnih razlogov: Načelno je mesto poslanca in obenem mesto predsednika politične organizacije, ki mora neprestano nadzorovati delo svojih poslancev, nezdružljivo. Praktično pa poslanec, ki mora na leto 9 mesecev prebiti v Rimu, ne more vestno voditi tako splošno važnega društva kot je društvo »Edinost«. In v istini se niso vršile redne seje, občni zbori so se odlašali od meseca do meseca, organizacije in ljudske zadeve pa so vsled tega trpele ogromno škodo. Slovo dr. Vilfana od predsedniškega mesta »Edinosti« pomenja, da je bivši predsednik sam spoznal nove potrebe novih razmer.

Zahtevo, da se za Istro in Goriško ustanovi posebni politični društvi »Edinost« nad vsemi tremi pa narodni svet, so postavili Istrani in Goričani. Predsvem stoji vsi merodajni goriški krogi za tem sklepom kot: deželna odbornika dr. Engelbert Besednjak in dr. Gregorčič, poslanec Šček in vsi deželni poslanci kakor tudi celokupno ljudstvo. Vzroki zato leže globoko: Goričani so najvažnejši del primorskih Slovencev, goriške kulturne in gospodarske organizacije niso v Trstu nikdar našle odmeva. Zato bo razcep »Edinosti« v troje društev pomenil ojačenje ljudskih sil v slovenskem Primorju.

Goriška »Kmetško-delavska zveza« razvija zadnje čase še posebno agilno gibanje. Na binkoštno praznike se je vršilo deset shodov in sicer: V Spod. Idriji, Ledinah, Godoviču, Črnem vrhu, Zavratacu, Gorah, Idriji, Šebreljah, Št. Viški gori in Ponikvah. Govorili so dr. Besednjak, dr. Bitežnik, poslanec Šček, urednik Kemperle, Pivk in Kavčič. Ljudstvo je zahtevalo goriško deželno avtonomijo in pa preureditev društva »Edinosti« v smislu resolucije od 4. junija 1922. Goriško ljudstvo se bolj in bolj strinja v organizacijsko falango. Viharji ga ne bodo našli nepripravljenega.

## Agitirajte za »Novi čas«

## Današnja predborza.

Zagreb, 10. jun. (Izv.) Pešta 7.50—8, Berlin 24—24.50, Italija 3.53—3.62, lire 3.55, London 305—307.50, New York ček 67, dolarji 63, Pariz 6.20—6.30, Praga 134 do 137, Dunaj 0.42—0.46, Curih 13.225 do 13.25.

Curih, 10. jun. (Izv.) Pešta 0.60, Berlin 1.87, Italija 27, London 23.51, New York 522.75, Pariz 47.47, Praga 10.10, Dunaj 0.0325, avstr. krone 0.035, Solija 3.70, Zagreb 1.90, Varšava 0.13, Holandsko 234.

## Politični dogodki.

»Konservativna« stranka. Današnje »Jutro« poroča: »Zelo mučen vtis je napravilo v srbskih narodnih krogih dejstvo, da so se klerikalni zastopniki popolnoma vzdržali kraljevega poslovnega večera in vseh poročnih svečanosti. Posebno hudi so radikalci. Neki ugleden politik radikalne stranke se je izrazil, da je brez pomena republikanstvo kakaga posameznega črnogorskega poslanca, mnogo resnejše pa je, če konservativna stranka preide tako očitno tendenčno v tako protimonarhistično stališče, češ da so klerikalci hujši od zarotnikov.« — Tu prvokrat beremo, da je SLS »konservativna«. Gospodje fingirani »radikalci« v »Jutru« se nahajajo torej že dolgo v veliki zmoti, katero je treba popraviti. SLS je namreč najnaprednejša stranka v Jugoslaviji in noče o nobenem konservatizmu nič vedeti. Konservatizem gg. radikalov je za dvorni muzej, ne pa za ljudsko stranko.

Nacionalisti vseh držav in vseh barv so si med seboj popolnoma enaki. Oni so pristihi dvojne morale: kadar so tlačeni, se sklicujejo na človečanstvo, kadar pa oni druge zatirajo, se pa sklicujejo na svojo suvereniteto. — Omenilo se je glede Lige zveze narodov, da zastopnik koroških Slovencev na njej ni prišel do besede. To je vredno najhujše obsodbe in bi bilo treba pojasniti vzrok. Na Ligi bi imeli biti zastopani vsi narodi neposredno potom lastnih organizacij in priti neprimerno do besede, morali pa bi biti zastopani tudi Jugoslavlani iz Italije. Treba je delati na to, da se Liga v tem pravcu izpopolni, ker je na sebi dobra in nujna institucija ter pomeni velikanski napredek na potu do reorganizacije človeške družbe. Sicer pa se je v tem oziru zgodila krivica tudi vojvodinskim Nemcem, ki so vseskozi lojalni in državi vdan element. Oni so pred kongresom v Pragi prosili, naj se jih pripusti na kongres, kjer so hoteli izročiti spomenico v imenu 328.195 Nemcev (138.358 v Banatu in 189.837 v Bački in Baranji). Jugoslovanska podružnica Lige pa je to odklonila, češ, da je boljše, če ona sama zastopa njihove pritožbe. — Kar ni prav v enem slučaju, ne sme biti prav v drugem in narobe. Toda principijelna doslednost je šovinistom, tako enim kakor drugim, nepoznana. Kapitalistična buržoazna družba namreč sloni na eksploataciji in zatiranju, bodisi posameznih stanov, bodisi narodov. To bo ostalo tako dolgo, dokler se ta družba ne strmoglavi.

Dr. Ninčič in dr. Beneš sta nasproti parlamentarcem v Belgradu izjavila željo, naj se ideja male antante popularizira med narodom. — To željo pozdravljamo pod pogojem, da gg. objavijo vse tajne pogodbe, ki so jih med seboj sklenili. Potem se

bo videlo, kako se bo to dalo popularizirati...

Državi nevaren element je dr. Kukovec. Kakor namreč poroča »Jutro«, je konferiral te dni s poslancem dr. Heile, ki je prišel iz nemškega rajha proučevati vprašanje narodnih manjšin v Jugoslaviji, in je bil z njim izredno prijazen. Dr. Heile in Kukovec sta se pogovarjala tudi o demokratski internacionali! Sedež taiste naj bi bil Berlin. Tako ruje dr. Kukovec proti nacionalni državi!...

Teror od zgoraj. V sinjskem okraju so brezvestni ljudje nahujskali kmete, naj ne podpisujejo vojaških pozivnic, češ da bodo morali potem na lastne stroške potovati k vojakom. Namesto da bi ljudi potutila o njihovi zmoti, pa okrajna oblast na nezasihišan način strahuje ljudstvo. Okrajni glavar Pencon naravnost divja nad nedolžnimi ljudmi, ki se nikakor ne branijo iti v vojaško službo, marveč se skušajo samo izogniti potnim stroškom. V stvari je na notranjem ministrstvu te dni posredoval poslanec Barić in zahteval obrambe za ljudstvo pred oblastnim terorjem.

Amnestije. Glasom poročila v »Jutru« obsega amnestija povodom kraljeve poroke samo obsojence radi manjših prestopkov, torej male tatove, goljufe itd., do čim so politični obsojenci proti vsemu prizadevanju iz amnestije izključeni. Rumunska amnestija o priliki poroke princesinje Marije pa obsega tudi politične obsojence, ter je bilo puščenih na svobodo 170 komunistov, ki vsekakor niso imeli drugega na vesti, nego da so bili pristaši III. internacionale. 80 komunistov, ki so bili obsojeni radi komunistične propagande, je pa ostalo še dalje v ječi.

Radić in Rusija. Zastopniku »Del. novic« je izjavil Radić na vprašanje, kaj misli o Rusiji, sledeče: »Ruski problem je svetovni problem. Tako so ga Rusi tudi sami razumeli. Kdor ga smatra z ozkega kramarskega stališča, ta Rusijo ali pretirano hvali ali noro blati. Uspehi ruske revolucije so vendar ogromni. Naj jih omenim le par: 1. Carizem je odslej nemogoč v Rusiji. Kaj to pomeni za civilizacijo, bi lahko povedali Finci, Poljaki, Kavkazci in tudi mi na Balkanu bi lahko kaj pristavili. 2. Ves mohamedanski svet je prvič v zgodovini pripoznal, da obstoji zanj duševni voditelj v Evropi. To je jasno dokazal kongres vzhodnih narodov v Baku, ki se ga je udeležilo 1400 delegatov. 3. Danes se cela Azija prostovoljno zbira okoli sovjetske Rusije, dočim je carji s silo niso mogli pridobiti. Kako se od Rusije n. pr. razlikuje Amerika, ki je danes reakcionarna dežela in kaj drugega tudi ne more biti, ker je neke vrste povečana Francija. Tudi v Ameriki ni svobodnega kmeta, ampak ga ima buržuazija čisto v svojih rokah. Mi mali slovanski narodi moramo biti na strani Rusije.

Nepomirljiva Irska. Ob ulsterski meji se vrše neprestani boji med katoliškimi in protestantskimi Irči. Nasprotstva izhajajo od tod, ker zahtevajo katoličani popolno neodvisnost Irske, protestantje pa so za centralizacijo v Londonom, spominjajoč se, da jih je oficielna Anglija skozi stoletja redila na račun preganjane katoliške Irske. Boji med obema strankama so zavzeli tak obseg, da je bila angleška vlada prisiljena, nastopiti v svrhu pomiritve duhov z regularno armado. Prodirala je ob reki Lough in le s težavo očistila ozemlje Pettigo in Belleek. Mesto Belleek so regularne čete zavzele šele po hudem topniškem ognju in

## Tunel.

67

Roman, Spisal Bernhard Kellermann. — Poslovenil Peter Mlakar.

Zvečer so imeli delavski voditelji zborovanje, ki je trajalo do ranega jutra. In zjutraj so izjavili njihovi odposlanci, da se dela ne lotijo.

Pomorski in evropski poslaji so se priključile ameriškim lovskim.

Tisto jutro je Allan odpustil stoosemdeset tisoč mož. Stanovanja so se morala izprazniti tekom osemindesetih ur.

Tunel je počival. Mac City je bila kakor izumrla. Samo tu in tam je stala milica s puško v roki.

PETI DEL.

1.

Edisonov kino je zaslužil v teh tednih premoženje. Prikazival je celo pogibel v predoru samem (I), borbo za življenje v rovih. Prinesel je zborovanja. Mac govori. Vse.

Tudi listi so izkupili lepo reč denarja in založnikom so se napihovali trebuhu. Polom, rešilna dela, velikanski shodi, slastka — to so bili strleži iz topov, ki so po vsej zemeljski obli splašili ogromno množico bravev dnevnega časopisja, željno drhtenja in senzacije.

Delavski tisk pelih delov sveta je risal Maca Allana kot pošast časa, s krvjo in brozgo omadeževano, s človeškimi glavami v gobcu in blagajnami oklopnici v rokah. Vsak dan znova so ga razmesarili fiksarski stroji. Ožigosali so predorski sindikat kot najstrahotnejše robstvo vseh časov, kot najokrutnejše trinoštvo kapitalizma.

Odpuščeni delavci so jeli pretiti. Ali Allan jih je krotiti. Na vseh barakah, cestnih vogalih in kablovih drogih se je pojavil proglas te vsebine: »Predorci! Sindikat si ne bo dal vzeti niti vijaka, ne da bi se

branil. Izjavljamo, da smo v vseh sindikatskih poslopih postavili strojnice. Izjavljamo nadalje, da se ne šalimo!«

Odkod je imel ta Mac nenadoma strojnice? Izkazalo se je, da so bili te regije postavili že zdavna in skrivaj — za vse slučaj! Mac je bil dečko, da nikoli takega!

Točno osem in štirideset ur po odpustu je v delavskih naselbinah zmanjkalo svetlobe in vode. Ni kazalo drugače kakor oditi, če naj ne pride do spopada s sindikatom!

Vendar brez duha in sluha predorci niso marali izginili! Pokazati so hoteli svetu, da so lu, hoteli so, da jih svet vidi, preden odidejo.

Naslednjega dne se je 50.000 predorcev napolnilo v New York. Odrinili so v 50 vlakih in ob dvanajstih prispeli — pravcata vojska! — v Hoboken. Policija ni imela povoda, da bi tem množicam zabranila vstop v New York: Kdor se je v New York namenil, je smel priti. Ali telefonski stroji policijskih postaj so neprekinjeno delovali, da bi nadzorovali gibanja te vojske.

Hudson Riverjev predor je bil za dve uri malodane za vsak promet zatvorjen. Predorci so koračili skozenj, neskončna kača ljudi, in predor je odmeval od njih korakov in popevk.

Toliko da je vojska stopila iz predora, se je izravnala v parado in je zavila na Krištofovo cesto. Na čelu ji je korakala godba, proizvajajoča divjaški ropot. Sledili so zastavonoše z zastavo, z rdečimi črkami popisano: »Predorci«. Nato krdele rdečih bander mednarodne delavske lige, za njimi nad glavami stolne praporov vseh narodov sveta: na čelu jim zvezdnati prapor Zedinjenih držav, Unije Jach, potem bandera kanadska, mehikanska, argentinška, braziljska, šilska, urugvajska, venezuelska, haitijska, francoska, nemška, italijanska, danska, švedska, norveška, ruska, španska, portugalska, turška, perzijska, holandska, kitajska, japonska, avstralska, novoseelandska.

Za peštrim gozdom zastav so topotale jate zamorcev. Ti zamorci so se bili deloma vglumili v ljutoš, oči so jim boljčale in nezmislno so vpili, deloma pa so bili ostali dobri črni dečki, ki so kazali bele zobé in se ponujali pojavljajočim se »ledinjam« na nedvo-umen način. V njih sredi se je zibal lepak z velikanskimi črkami: »Hellmen!« Sledila je skupina, ki je vlačila vislice. Na vislicah se je guncala šema: Allan!

Označen je bil s plamenečo lasuljo na okrogli butici, ki je bila sešita iz stare vreče, z belimi zobmi, ki so bili z barvo naslikani. Nadalje je bil iz konjske odeje skrojen ohlapen plašč, sličen Macovemu poznemu smrtnemu ulstru.

Ogromen lepak je mahal pred obešenim Allanom z napisom:

»Mac Allan, moravec pelih tisočev.«

Nad valovjem glav, kučem, kap in poklefranih trdih klobukov, ki se je skozi Krištofovo in Washingtonsko cesto zgrinjalo proti Broadwayju, se je zibala cela vrsta takih pličjih strašil.

Za Allanom se je vrtil na vrvi Lloyd.

Glava pernice je bila orešjerjavo popleskana, oči in čeljusti naslikane strahotno. Lepak, ki je pred tem indijanskim mrtvkom veslal v zraku, je slovel:

»Lloyd, milijardni laž.«

»Zre človeško meso.«

Sledil je Hobby s plavo slamnato lasuljo, také kumrn in tenak, da ga je vznášalo ko muho sempafja. Njegov lepak se je glasil:

»Hobby.«

»Zlodeju jedva utekel, obešen.«

Za njim S. Wolf! Z rdečim fesom na glavi, z napelimi rdečimi usnami in ko pest debelimi črnimi očmi. Krog vratu mu je viselo številce otroških punic na nitih.

»S. Wolf s haremom!«

»Zid in prvak med goljufi!«

po obstreljevanju iz letal. Poveljnik prodirajoče armade je izjavil, da ustavi nadaljni pohod svojih čet, ako dobi primerna jamstva, da se boji med katoliškimi in protestantskimi Irči ne bodo več nadaljevali. — Zdi se, da na Irskem še dolgo ne bo miru.

— **Pogodbe med Češkoslovaško ter Rusijo in Ukrajino.** Dne 5. t. m. sta se v češkoslovaškem zunanjem ministruvstvu v Pragi podpisali pogodbi z Rusijo in sovjetsko Ukrajino. Pogodbeni besedili sta popolnoma istovetni.

## Dnevni dogodki.

— **Občinske volitve na Viču.** Jutri se vrše na Viču občinske volitve za 7 izpraznjenih komunističnih mandatov. Udeležbe se volitev 3 stranke: gospodarska — z liberalci in samostojneži je že zapisana porazu; socialdemokratska in SLS. Včeraj zvečer se je vršil lepo obiskan shod mož-volivcev SLS. Na shodu so stvarno govorili posl. dr. Gosar, ur. Kremžar in žnk. p. Tavčar. Shod je pokazal, da bo SLS jutri doživela sijajen uspeh. — Socialdemokrati skušajo pridobiti na svojo stran bivše komuniste. Groze jim, da bodo označili za izdajalca vsakogar, kdor bi ne volil socialdemokratske. Smešna je taka grožnja od strani stranke, katere zastopniki stoje v Belgradu med ljubljenci sedanjega nesocialnega režima. Kdor šteje v Belgradu za svoje prijatelje — demokrate, da doma ne more biti zastopnik slovenskega delovnega ljudstva! Viško delavstvo to ve in bo jutri s svojim glasovanjem izreklo svojo obsodbo tudi nad socialdemokracijo! Pošteno delovno ljudstvo bo vrglo svoje kroglice jutri v 2. skrinjico, volilo bo listo SLS!

— **Srbske državne železnice.** Ta napis (SDŽ.) nosijo vsi vagoni, ki jih je dobila naša država od Nemčije na račun vojne odškodnine. Ker pa takih železnic ni, vse železnice so last države SHS, zahtevamo, da ti nazivi izginejo. Tiste pa, ki so to zakrivil, čeprav so očetje vidovdanske ustave, ki kaj takega ne pozna bi bilo pa treba pognati. Če gotovi krogi mislijo, da je Velika Srbija na pohodu, se zlodjevo motijo.

— **Iz Vrhnik.** Pri nas so se o priliki kraljeve poroke naenkrat pojavili razni bivši gostje »hotela Lenič« (zapor okr. sodišča), kateri so bili na letovišču v Ljubljani, Mariboru in drugod. Pravijo, da so amnestirani. Škoda, da za naše vojake, ki služijo v Albanskih gorah, ni amnestije.

— **Češkoslovaški izselniški zakon.** V Češkoslovaški republiki je s 1. junijem t. l. stopil v veljavo novi izselniški zakon, ki temelji vseskozi na socialnopolitičnih načelih. Delavske koristi hoče zavarovati zakon na ta-le način: Delavska pogodba se mora skleniti pismeno, in sicer v jeziku delojemalca in delodajalca, ter se mora delavcu izročiti pred njegovim odhodom v tujino. Pogodba mora točno navajati vrsto dela, delovni čas, odmor, dogovor glede nadur in brezposelnih dni, določbe o plači in akordni plači, odškodnini ali polboljških v naravi, določbe o obveznosti delodajalca v slučaju delavčeve bolezni, nezgode ali smrti, dogovor glede odpovedi, povrnitve potnih stroškov itd. Pogodba mora dalje jamčiti, da v podjetju ne bo ne štrajkov ne izprtja in mora delavcu zagotoviti mezdo vsaj v tisti višini, ki jo delavec tiste stroke dobiva v domači deželi. Vse določbe, ki so za delavca neugodne, veljajo vnaprej kot neveljavne. — Vsaka propaganda za izseljevanje je prepovedana, zavajanje k izseljevanju se kaznuje. Posebno težke kazni so določene za tiste, ki bi zavajali ženske osebe na izselitev v svrhu prostitucije. Kazen je določena na 5 let in 100.000 K globe, in to tudi v slučaju, ako je ženska sama privolila v tak namen. Kdor se tudi sam izpozabi nad tako žensko, dobi 5—20 let ječe. To velja tudi za inozemce, v kolikor se ne izroče lastni državi. S posebnimi naredbami bo vlada uredila varstvo vračajočih se izseljencev in njihovih prihrankov. Izselništvo preide iz področja policije v delokrog ministrstva za socialno skrbstvo. — Novi češkoslovaški izselniški zakon v socialnem pogledu daleč prekaša našega.

— **Karteliranje češkoslovaške industrije.** Nedavno se je ustanovil kartel češkoslovaške železne industrije, sedaj se snuje še sladkorni kartel. Da kartelu ni namen obramba, ampak ofenziva, dokazuje okolnost, da so stare zaloge sladkorja skoro popolnoma izčrpane in je povpraševanje po novem sladkorju izredno veliko.

— **Socialni zdravniški kongres** se je 4. t. m. otvoril v Munkačevu. Kongres je pozdravil tudi moskovski ljudski komisar.

— **Kovinarski štrajk na Češkoslovaškem končan.** Dne 6. t. m. se je v Pragi podpisal sporazum med zastopniki delojemalcev in delodajalcev kovinske industrije. Glasom tega sporazuma se začasno znižajo plače delavcem za 10%, pomožnim delavcem pa za 8 odstotkov. Delo se je na celi črti zopet začelo. Za končnoveljavno ureditev mezd se pogajanja nadaljujejo.

— **Hammerbrotwerke** — delniška družba. Dunajski listi poročajo, da se dunajska socialistična velepekarna Hammerbrotwerke izpremeni v delniško družbo. Podjetje je bilo zašlo zaradi nekega milijonskega predvojnega dolga v inozemstvu sprčo propadle avstrijske valute v resne težave. Sedaj je prevzel plačilo tega dolga veleindustrialec Bosek in prevzel pekarno. Podjetje se izpremeni v delniško družbo, v kateri bodo imele socialistične organizacije in dunajska mestna občina 62 odstotkov, Bosek pa 38 odstotkov delnic.

## Mariborske novice.

**Zlato sv. mašo** bo letos pel zaslužni predmetni župnik č. gosp. p. Kalist Heric.

**Ob priliki kraljeve poroke** se je vršila na predvečer po mestu bakljada, naslednji dan zjutraj budnica, slovesna sv. maša, vojaška parada, promenadni koncert, popoldne ljudska veselica in zvečer seveples, brez katerega se takšna slavnost ne sme obhajati. Delavno ljudstvo ima dovolj drugih skrbí, ki mu ne dopuščajo, da bi se veselilo, medtem ko je doma pomanjkanje na vseh koncih in krajih. Žal, da se gospodje, ki se tako trudijo z aranžiranjem takih proslav, ne spomnijo raje siromakov, ki nimajo kaj jesti in kaj obleči, katerih otroci hodijo suhi in raztrgani. Tem pomagati, te podpirati, to bi bilo današnjim razmeram primerno, obenem pa tudi najlepša proslava kraljeve poroke, ker bi potem isto proslavljalo tudi ubogo ljudstvo.

**Elitni ples** v veliki Götzovi dvorani so priredili v četrtek zvečer okrajni glavar dr. Lajnsič, polkovnik Krupežević in socialistični mestni župan Grčar. Vstop je bil dovoljen le proti vabilu. Povabljeni pa je bila vsa mariborska gospoda, ki se je pozno v noč zabavala in plesala ter zapravljala po nepotrebnem denar, medtem ko za čez dan na cerkvenih pragih in raznih vogalih proseče siromake nima niti prijaznega pogleda, še manj pa seve »pare«.

**Pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža** se vrši v nedeljo, 18. t. m. po rani sv. maši shod viničarjev in kmetskih delavcev. — Pride govornik iz Maribora.

## Ljubljanski dogodki.

**Ij Dosedaj preskrbljene ugodnosti** za razstavljalce in posetnike II. ljubljanskega velesejma. Uprava II. ljubljanskega velesejma, ki se bo vršil 2. do 11. sept., naznaja: Uprava velesejma preskrbela je svojim udeležencem dosedaj sledeče ugodnosti: 1. 50 odstotno znižano vozarino za osebe in blago na vseh železnih naših kraljevine in v vseh razredih. Zaenkrat se je dovolila polovična vožnja samo za osebne vlake, vendar upamo, da se bo dovolila tudi uporaba brzovlakov. Pravico do uporabe polovične vožnje imajo vsi oni, ki se na železniški postaji izkažejo z permanentno sejmisko legitimacijo II. ljubljanskega velesejma. — 2. Carine prost uvoz in izvoz inozemskega razstavnega blaga, če je naslovljeno na naslov »Ljubljanskega velesejma« in se tekom 6 mesecev iz naše države zopet izvozi. V slučaju, da se inozemsko blago zadrži v naši državi, se mora naknadno plačati običajno carino. Zaprošili smo, da se izjemoma dovoli tudi uvoz luksuznega razstavnega blaga za razstavo na velesejmu in za prost uvoz onega luksuznega blaga, katero naši trgovci in konsumenti naročijo za časa ljubljanskega velesejma od razstavljalcev na sejmiskem prostoru. Vse tozadevne kupčije pa so podvržene kontroli ljubljanskega velesejma. — 3. Vse vizumske zadeve v inozemstvu se bodo reševale kar najhitreje. — 4. Ministarstvo pošta i brzojava dovolilo je nalepljati kolke II. ljubljanskega velesejma na vse poštne pošiljke. Ti kolki bodo zelo okusno in lepo izdelani in se dobe na željo brezplačno v velesejmski pisarni v Ljubljani. Pripominjamo, da so kolki opremljeni z besedilom v osemih jezikih.

**Ij Občni zbor Jugoslovanske obrtne zveze.** Jutri, v nedeljo, 11. junija se vrši ob pol 11. uri popoldne v Rokodelskem domu (pritličje desno) občni zbor Jugoslovanske obrtne zveze s sledečim dnevnim redom: 1. Poročila predsedstva in revizorjev. — 2. Sprememba pravil. — 3. Volitev novega odbora. — 4. Referati. — 5. Slučajnosti. — Dolžnost vseh naših obrtnikov je, da se po možnosti udeležijo tega občnega zbora. Začetek je točno ob navedeni uri. — Odbor.

**Ij Zdravstveni izkaz ljubljanske mestne občine.** Od 28. maja do 3. junija je umrlo 15 oseb (6 moških in 8 ženskih), med temi je bilo 9 tujcev. Umrli so: 1 osled življenjske slabosti, 3 vsled jetike, 3 vsled srčne hibe, 7 vsled raznih drugih naravnih smrtnih vzrokov in 1 vsled samomora. Rodilo se je skupaj 24 oseb n sicer 9 moških in 15 ženskih. Od nalezljivih bolezni je bil prijavljen samo 1 slučaj davice.

**Ij Čipkarice** v Ljubljani, katere nimajo dela, dobijo isto pri »Osrednji čipkarški zadrugi v Ljubljani«, Stari trg 2-I. pro-

ti dobremu plačilu za vsake vrste čipki! Ustanavlja se poslovalnica za Ljubljano in okolico.

**Ij Danes vozi posebni vlak na Bled.** K današnji veliki razsvetljavi blejskega jezera vozi iz Ljubljane poseben vlak, ki odpelje iz Ljubljane ob 16. uri. Iz Bleda odpelje ob 1. uri in pripelje v Ljubljano približno ob pol treh zjutraj.

**Ij Orjunaši.** Kakor izvemo, je načelnik organizacije jugoslovanskih fašistov neki dr. Fornazarič. Dr. Fornazarič je pa tudi važen funkcionar Jugoslovanske matice. Radovnedi smo, če sta oba ta dva dr. Fornazariča ena in ista oseba. Naša radovednost je seveda popolnoma opravičena kajti Jugoslovanska matica je splošna narodna institucija, ki pobira prispevke pri vseh Slovencih brez razlike stranke; Orjunaši pa so pretepaška lajbgarda Pribičevićevih feldvebljev! Pričakujemo pojasnila.

**Ij Iz črnih kukev Ljubljane.** Pod tem naslovom smo poročali pred mesecem dni o grozanski nesnagi v gostilniških in prodajalnih prostorih Marije Brenčič iz Florjanske ulice na podlagi uradnega popisa mestnega tržnega nadzorstva. Deželno sodišče je kaznovalo Brenčičevo na 4000 K globe. Pričakovati je, da se ji odvzame tudi gostilniška in obrtna koncesija.

**Ij Cene morajo biti naznačene tudi v izložbah!** Neki ljubljanski trgovec je imel naznačene cene samo v trgovini na generalnem seznamu, v izložbah pa nič. Zagovarjati se je moral pred sodiščem in je bil od okrajnega sodišča oproščen. O zadevi je včeraj razpravljalo vsiljeno sodišče in obsodila trgovca na en dan zavora ter 100 Din globe z utemeljitvijo, da morajo biti cene označene tudi po izložbah. Trgovci, ki po izložbah nimajo označenih cen, bodo torej od sedaj naprej kaznovani.

**Ij Novomeščan pred ljubljansko poroto.** V ponedeljek 12. junija 1922 bo ljubljanska porota pod predsedstvom dež. sodnega svetnika dr. Modica razpravljala proti Petru Zupančiču z Dol. Prekopov, kateri je obdolžen tatvine in proti Antonu Pozniku zaradi tatvine in goljufije. Zadevi sta se nakazali ljubljanski poroti v presojo, ker se II. porotno zasedanje novomeške porote ni razpisalo. Drž. pravdnik bo zastopal drž. pravdnika namestnik dr. Hodžar.

**d Šentjakobsko prosvetno društvo** ima v torek 13. t. m. ob pol šestih zjutraj sv. mašo na Rožniku. Vsi člani in članice uljudno vabiljeni!

## Ljubljanska porota.

**Pelan obsojen v dosmrtno ječo.** Včeraj se je končala razprava proti morilcu Pelanu. Porotniki so soglasno potrdili 1. glavno vprašanje glede na zavraten roparski umor kakor tudi 2. in 5. glavno vprašanje, ki razpravljata o tatvini gonilnih jermenov pri Windischgrätzu in tatvine Milavčevega vola in z 10 da in z 2 ne tatvino Marinškovega vola in krave, zanimali so pa z 9 ne in s 3 da vprašanje o tatvini 50 kg gonilnih jermenov.

Predsednik porotnega senata, višji svetnik Pernuš je razglasil na to sodbo, s katero se je obsodil Pelan v smislu §§ 34 in 136 k. z. z ozirom na § 40 k. z. v dosmrtno težko ječo. V razlogih je predsednik povdarjal: Odgovarja joč določilom kazenskega zakonika bi se bil moral Pelan obsoditi na smrt. Ker je pa Pelan inozemec in ker se ej zločin zgodil v inozemstvu, smo se morali ozirati na italijanski kazenski zakon in obsoditi krivca v smislu tega zakona v dosmrtno ječo.

Predsednik nadsvetnik Pernuš Pelanu: »Ali ste zadovoljni s sodbo?« Pelan je glesno in z veseljem glasom zaklical: »Zadovoljen sem, zadovoljen!« — »Ali se ne boste pritožili proti sodbi?« — »Ne!« — »Ali precej nastopite kazeno?« — »Da, precej!«

\* \* \*

Ljubljana, 10. junija 1922.

Porotnemu senatu predseduje danes dež. sodni svetnik dr. Pavel Skaberne, votanta sta dež. sodni svetnik Oton Vidic in okrajni sodnik dr. Gradnik, drž. pravdnikstvo zastopa dr. pravdnika namestnik Lavrenčak.

Prvi slučaj, o katerem se danes razpravlja, opisuje obtožba tako-le:

**Nesrečen nož.**

France Vidmar, roj. 1. 1903, v Podgori, se zagovarja zaradi hudodelstva uboja, kaznivnega po § 140. k. z. France Vidmar in Peter Prošek sta bila več let dobra prijatelja. Njuno prijateljstvo se je pa ohladilo, ker je rajni Prošek zapazil, da je Vidmar pričel postopati za njegovim dekletom Marijo Lobodo. Svoje ljubosumnosti pa Prošek do 17. aprila letos ni očitno kazal. Na velikonočni ponedeljek popoldne se je zbrala v Zidarjevi gostilni v Dolu večja družba, med njimi tudi Marija Loboda iz Zaloga, njena sestra in mati; pozneje je prišel še njen oče, ob 17. je prišel tudi France Vidmar s svojima prijateljskoma Francetom Lobodo, bratom Proškovega dekleta, in s Karlom Bokalom;

Prošek je bil že prej v gostilni. Za Vidmarjem so prišli tudi njegov stric, mati in stara mati. V gostilni je bilo živahno življenje in se niso nič prepirali. Vidmar je sedel s Francetom Lobodom in Karlom Bokalom za mizo, pri kateri je sedela tudi Marija Loboda s svojimi sorodniki. Njen fant Peter Prošek je sedel pri drugi mizi in je prišel večkrat k svojemu dekletu in se z njim zgovarjal. Vidmar je bil v gostilni do približno 20. ure s svojima tovarišema, katerima se je kasneje pridružil tudi Karl Loboda. Vidmarjeva družba je spila tri litre vina. Ob 20. uri zvečer je šel Vidmar s Francem Lobodo in Antonom Rahnetom v Kleče, kjer so v gostilni pri Lenčku skupno z Rajkom Učakarjem spili dva litra vina in se ob devetih vrnili v Zidarjevo gostilno, v kateri je bila zbrana še vsa stara družba. Vidmar je tukaj s svojimi štirimi prijatelji spil še en liter vina. Približno ob 22. uri se je začel odpravljati domov in je stopil pred hišo. Na pragu je stala Marija Loboda, pri kateri je Vidmar obstal in se začel z njo razgovarjati. Prošek je najbrže videl, da je šel Vidmar za njegovim dekletom iz gostilne in je vsled ljubosumnosti stopil za njima. Ko je videl, da se Vidmar razgovarja z Lobodovo, ga je v jezi sunil z roko tako močno, da je padel vznak na tla. Vidmar se je silno ujezil, zaklel je, toda udarca ni precej vrnil, marveč se je pobral in šel na drugo stran ceste, kjer je obstal in čakal. Prošek je šel s svojim dekletom počasi po cesti naprej, toda na prigovarjanje Lobodove, katere je čakala svoje sorodnike sta se obrnila nazaj proti gostilni in prišla mimo Vidmarja, ki je Proška vprašal, zakaj ga je bil sunil, vendar se ga ni upal dejansko lotiti. Prerekala sta se precej tiho kakih 10 minut, dokler nista prišla iz gostilne Ivan Vidmar in Anton Rahne. France Vidmar je pričel tiščati proti Prošku, potegnil iz hlačnega žepa nož, ga med potoma z desno roko odprl in ga čisto nepričakovano zasadel Prošku v trebuh. Prošek se je prijel z eno roko za trebuh, z drugo je pa mahal okrog in kričal: »Tri korake od mene proč!« ker se je bal, da ne bi dobil še več zabodiljajev. Anton Rahne, ki v temi ni videl, da je Vidmar Proška zabodel, si je to kričanje tako razlagal, da Prošek iz pijanosti kriči proti njim in je nato še celorekel Vidmarju: »Udari ga, hudič!« Toda na prigovarjanje Lobodove so ga pustili na miru. Prošek je medtem hitro stopil skozi vrata v gostilno, nakar je Angela Zidar zaklenila vrata. Prošek je v gostilni povedal domačim in Alojziju Zidarju, da ga je Franc Vidmar zabodel in ga prosil, naj gre po zdravnika. Zidar ga je obvezal z brisačo in ga odpeljal v ljubljansko bolnico, v kateri je Peter Prošek 21. aprila vsled vnetja trebušne mreže, kot posledice zabodljaja z nožem, umrl.

Obtoženi Vidmar, katerega zagovarja dr. Poček, je priznal, kar je storil in je poudarjal, da ker je bil preveč vinjen, ni niti natančno vedel, kaj da je storil.

## Raznoterosti.

**r Boj med jastrebom in psom.** O zanimivem boju med letočo ujejo in psom poročajo moravski listi med drugim tole: Na Bečvi »Na vališ« je te dni jastreb napadel kokoši. Zagnal se je med kurjo družino in pograbil lepo čopko za hrbet. Ponosen petelin in vsa njegova družina je zagnala silen krik in vik. V jastreba se je zaprašil majhen pes. Vnel se je boj. Jastreb ni bil voljan pustiti iz krempljev okroglo čopke ter je srdito kljuval v psa, da je kar dlaka od njega letela. A kužek je vztrajal. Pogumno je napade odbijal, dokler se mu ni posrečilo zgrabiti ujejo za nogo. S tem se je zmaga obrnila na njegovo stran in boj je bil tako rekoč dobojevan. Premetajočemu se jastrebu je tiščal s taco k tlom glavo in ni odnehal, dasi je krvavel, dokler niso prihiteli domači ljudje ter obsodili zračnega roparja na smrt, kužka pa hvaležno pobožali in pohvalili.

## Socialni vestnik.

**o Nezaposlenost na Angleškem.** V vseh delah in državah, katere imajo dobro valuto, je opaziti stagnacijo v industriji. Stagnacija v raznih tvornicah narašča tudi na Angleškem, a ž njeno vred narasča število tvorniških delavcev, ki so brez dela in zaslužka. Kakor izpričuje izkaz ministrstva za delo, je danes na Angleškem več ko poldrug milijon oseb brez dela.

**Nova socialna ustanova.** Štajerska dežela reformira najdeniško skrbstvo. Med drugim je na pravdnikstvo deželnega mladinskega urada ustanovila pravno posvetovalnico za ženske, ki imajo v kratkem postati matere. Posvetovalnica bo v zvezi z najdenišnico, kamor bodo matere lahko oddajale svoje otroke. Matere bodo dobile tudi pravno pomoč za doseg doležnih ali mentov.

Izdaja konzorcij »Novega Časa«. Urednik in odgovorni urednik Franc Kremžar, Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

# Gazela

je nova znamka. V dobrem letu pa se je radi svoje kakovosti tako v-  
peljala, da se povsod dobi in jo vse  
gospodinje zahtevajo.

## VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 17.

sprejema

živiljska zavarovanja v vseh oblikah, zavarovanja otroških dot in  
pogrebni stroškov, dalje zavarovanja proti požaru nepremičnin pod  
najugodnejšimi pogoji. Podružnice: CELJE, Breg 33. ZAGREB, Pejače-  
vičev trg 15. SARAJEVO, Vrbanja ulica 4.

## Obvestilo.

Obveščam slavno občinstvo, da ku-  
pujem stare obleke, čevlje in pohištvo.  
Grem tudi na dom.

DRAME MARTIN,  
Ljubljana  
Sv. Jakoba nabr. 29.

Arhitekt in mestni stavbenik

**VILJEM TROJ**

Ljubljana, Gosposvetska cesta 10  
Telef. inter. št. 103. Ustanov. leta 1850.  
se priporoča za zgradbe vseh vrst  
ter izvršuje načrte in proračune.

**Kočijo**

polkrito, prodaja Gospodarska  
Zveza v Ljubljani. 2286

Popolnoma varno naložite svoje prihranke v

**Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.**

(poleg nunske cerkve).

Hranilne vloge se obrestujejo s

**4%**

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. Hranilne vloge se lahko  
vplačajo ejo potom poštnoček. urada, vlagateljem so položnice brez-  
plačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene  
prejemke, proti poroštvu i. t. d.

# KONZUMENT

## čemu tarnaš nad draginjo

Ali pa si član našega I. delavskega konzumn. društva  
in kupuješ tudi vse v prodajalnah te zadruga?

Popolna organizacija konzumentov je edino zmožna, da ščasoma zajezi tok na-  
raščajajoč draginje. Kadar bo konzument ne le trgovec za sé, ampak tudi lastni  
proizvajalec, takrat ne bo več draginje, kajti vse bo dobival po lastnih cenah.  
**Člani, ali ste že doplačali od 30 kron na 100 kron zvišani delež.**  
Ali veste, da zadruga sprejema od člana hranilne vloge in jih obrestuje po 5%.  
Ali Vam je znano, da dobe člani od vsega nakupljenega, takoj plačanega in v na-  
kupno knjižico zabeleženega blaga 3% popust? Vse dobre gospodinje so članice

**I. delavskega konzumn. društva v Ljubljani**

ki ima 37 prodajalen širom Slovenije.

## Oblačilnica za Slovenijo r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zadružna centrala za manufakturo en gros en detail.

Zgolj prvovrstni češki in angleški izdelki.

Skladišče v „Kresiji“, Lingarjeva ulica 1, prvo nadstropje.

Prodajalna na drobno v Širliarjevi ulici št. 5.

Upoštevajte pri nakupih!

Podružnica v Somboru (Bačka), Aleksandrova ulica št. 11.

Upoštevajte pri nakupih!

## Zadružna gospodarska banka d. d. v Ljubljani.

# POZIV na

## subskripcijo IV. emisije delnic

Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani.

II. redni občni zbor Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani je sklenil, povišati delniško glavnico

**od K 24,000.000— do K 48,000.000—**

**z izdajo 60.000 novih delnic po K 400— nom. vrednosti**

pod sledečimi pogoji:

- 1.) Dosedanji delničarji imajo pravico, da prevzamejo za vsako staro delnico eno novo po ceni K 520— za komad.
- 2.) Neoptirane delnice dodeli upravni svet novim delničarjem po kurzu K 580— za komad.
- 3.) Subskripcija se začne 22. maja 1922 in se konča 14. junija 1922. Nove delnice so deležne dobička za drugo polletje leta 1922.

- 4.) Opcija oziroma subskripcija se izvrši:

pri blagajni Zadružne gospodarske banke d. d. v Ljubljani,

„ „ „ „ „ „ podružnica Djakovo,

„ „ „ „ „ „ „ Maribor,

„ „ „ „ „ „ „ Sarajevo,

„ „ „ „ „ „ „ Split,

„ „ „ „ „ „ „ Sombor,

„ „ „ „ „ „ „ Sibenik,

„ „ „ „ „ „ „ ekspozitura Bled.

„ „ „ „ „ „ „ Sveopće zanatlijske banke d. d. v Zagrebu,

„ „ „ „ „ „ „ „ podružnica Karlovac,

„ „ „ „ „ „ „ „ Gospodarske banke d. d. v Novem Sadu.

- 5.) Protivrednost podpisanih delnic se vplača takoj pri subskripciji.

Ljubljana, dne 18. maja 1922.

**Upravni svet.**